

Asia

Komission yritysten kestävä hallinnointia ("sustainable corporate governance") ja asianmukaiseen huolellisuuteen perustuvaa yritysvastuuta ("due diligence") koskevat aloitteet

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU-komissiossa ja Euroopan parlamentissa valmistellaan yritysten kestävä hallinnointia koskevaa yhtiöoikeudellista sääntelyä ("sustainable corporate governance") sekä tuotantoketjuja koskevan asianmukaisen huolellisuuden ns. yritysvastuusääntelyä ihmisoikeuksien ja ympäristöriskien huomioon ottamiseksi ("human rights and enviromental due diligence"). Komission mukaan asiaa koskevat aloitteet annettaisiin kesäkuun 2021 loppuun mennessä (Q2/2021). Komissio on julkaissut aloitteita koskevan julkisen kuulemisen, jonka määräaika päättyy 8.2.2021.

Lisäksi parlamentissa käsitellään loppuvuodesta 2020 yritysten kestävä hallinnointia koskevaa JURI-valiokunnan mietintöä sekä yritysvastuuta koskevaa JURI-valiokunnan lainsäädäntöaloitetta.

Tässä muistiossa esitetty Suomen kanta perusteluineen on tarkoitus esittää komission julkisessa kuulemisessa, minkä lisäksi kannan pohjalta voidaan osallistua muuhun tulevia ehdotuksia koskevaan ennakkovaikuttamiseen ja keskusteluun. Suomen lopullinen kanta määritetään sisältöjen täsmentyessä.

Suomen kanta

Yleistä

Suomi pitää ehdotusten perustana olevia kestävä kehityksen tavoitteita erittäin tärkeinä. Yritysten harjoittamassa liiketoiminnassa tehtävillä valinnoilla on olennainen vaikutus mm. ilmastonmuutokseen ja muihin globaaleihin ja paikallisiin ympäristökriiseihin vastattaessa sekä sosiaalisen kestävyuden, kuten erityisesti ihmisoikeuksien, toteutumisen varmistamisessa. Erityisesti ympäristöön ja ilmastoon liittyvät välittömät kestävyystavoitteet ovat kiireellisiä peruuttamattomien haitallisten vaikutusten estämiseksi. Tämän vuoksi on suositettava pitkän aikavälin keinojen lisäksi tehokkaasti täytäntöön pantavissa olevia ja nopeasti vaikuttavia keinoja.

Yritysvastuuta ja yhtiöiden kestävä hallinnointia koskevilla aloitteilla voi toteutuessaan olla merkittävien ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten lisäksi erisuuntaisia

laajakantoisia vaikutuksia EU:ssa toimivien yritysten, niiden eri sidosryhmien ja rahoitusmarkkinoiden toimintaan sekä eurooppalaisten yhtiöiden kansainväliseen kilpailukykyyn ja rahoituksen saatavuuteen. Tämän vuoksi mahdollisten EU-lainsäädäntöehdotusten tulisi perustua avoimeen ja perusteelliseen tutkimukseen yritysten toimintaan liittyvien kestävyyskysymysten laajuudesta ja laadusta. Erilaisten sääntelyvaihtoehtojen ja -välineiden vaikutukset tulisi arvioida kattavasti ja huolellisesti. Suomi muistuttaa paremman sääntelyn periaatteiden noudattamisen tärkeydestä, perusteellisten vaikutusarvioiden tarpeellisuudesta ja siitä, että ehdotusten tulee olla suhteutettuja ja kohdennettuja kulloisenkin tarpeen mukaan.

Yritysvastuu ("due diligence")

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi suhtautuu myönteisesti EU- tasolla säädettävään yritysvastuuseen, jossa otetaan huomioon eri kokoiset yritykset ja kansainväliset arvoketjut. Sääntelyn tulisi olla sitovaa ja arvoketjut kattavaa. EU-tason sääntelyä tarvitaan, jotta voidaan välttää toisistaan merkittävästi poikkeavien kansallisten sääntelyiden moninaisuus, mikä vaikeuttaisi yritysten toimintaa sekä kansalaisten ja muiden sidosryhmien mahdollisuutta seurata ja ymmärtää yritysten toiminnan vastuullisuutta.

Asianmukaisen huolellisuuden toimintamalli perustuu YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin ja OECD:n toimintaohjeisiin monikansallisille yrityksille. YK:n ohjaavien periaatteiden mukaisesti huolellisuusvelvoitteen tulee sisältää ihmisoikeusvaikutusten ja -riskien kartoittaminen, velvollisuus lopettaa haitallisia vaikutuksia aiheuttava toiminta sekä velvollisuus ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin. Suomi pitää yritysten oikeudellisen varmuuden kannalta tärkeänä, että EU-sääntely on selkeää ja ymmärrettävää sekä mahdollistaa yrityksille tehokkaat, oikeasuhtaiset ja joustavat keinot ehkäistä ja lieventää ihmisoikeus- ja ympäristöriskejä sekä korjata haitallisia vaikutuksia. Sääntelyn tulee olla toimivaa eri toimialoilla ja eri toimipaikoissa, joten liian yksityiskohtaista sääntelyä tulee välttää. Pk-yrityksiä sekä sääntelyn kohteena että osana arvo- ja toimitusketjuja on arvioitava tarkkaan huomioiden niiden erityinen asema.

Suomi katsoo, että EU-tason yritysvastuusääntely tulisi toteuttaa horisontaalisena sääntelynä toimialakohtaisen vastuullisuussääntelyn sijaan. Ihmisoikeuksiin ja ympäristöön liittyviä riskejä on useilla toimialoilla, vaikka niiden vakavuus voi vaihdella. Toimialakohtainen sääntely ei takaisi tasapuolisia toimintaedellytyksiä, kun sääntelytaakka kohdistuisi vain tiettyjen toimialojen yrityksiin. Osa yrityksistä toimii myös usealla toimialalla. Lisäksi toimialakohtaisen sääntelyn haasteena olisi tiedon vertailtavuuden puuttuminen. Horisontaalinen sääntely ei estäisi esimerkiksi puutavara-asetuksen mallin laajentamista koskemaan metsäkatovapaan tuotantoketjujen varmistamista. Tutkimustulokset eivät osoita, että YK-periaatteiden mukaisesta toiminnasta olisi tullut yritystoiminnassa valtavirtaa. Suomi pitää tärkeänä, että vastuulliset toimintatavat saadaan laajamittaisesti käyttöön EU:ssa toimivissa yrityksissä.

Suomi etenee yritysvastuuasioissa myös kansallisella tasolla hallitusohjelman mukaisesti.

Yritysten kestävä hallinnointi ("sustainable corporate governance")

Yritysten kestävä hallinnointia koskeva ehdotus liittyy vuonna 2018 julkaistuun ns. kestävä kasvun rahoitusta koskevan toimintasuunnitelman kymmenenteen toimeen. Suomi kannattaa toimintasuunnitelman tavoitteita, jotka edistävät YK:n Agenda2030:n ja Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden saavuttamista. Yritysten kestävällä

hallinnoinnilla on myös vahva kytkös rahoitusmarkkinoiden toimintaan, joiden sääntelyn osalta Suomi kannattaa yleisellä tasolla pääomamarkkinaunionin syventämistä kohti yhtenäismarkkinaa. Suomi yhtyy komission yleiseen tavoitteeseen kestävyysnäkökulmien edistämisestä rahoitusmarkkinoilla ja korostaa, että yhtiöiden hallinnon sääntelyn päätavoitteena tulee olla yhtiön ja sen sidosryhmien välisten oikeussuhteiden, velvollisuuksien ja vastuiden järjestäminen tehokkaalla, ennakoitavalla ja oikeudenmukaisella tavalla. Lisäksi yhtiöiden hallintoa koskevan sääntelyn tehtävänä on oltava etenkin pörssiyhtiöiden osalta tehokkaan ja likvidin rahoitusmarkkinan toiminnan varmistaminen, jossa markkinariskit on oikein hinnoiteltu tavalla ja joka tukee myös pääomamarkkinaunionin tavoitteita.

Suomi pitää tärkeänä sitä, että yritysten kestävään hallinnointiin liittyvät mahdolliset uudet sääntelykeinot luovat kestäväen rahoituksen, pääomamarkkinaunionin ja muiden EU-hankekokonaisuuksien kanssa yhdenmukaisen ja toimivan kokonaisuuden. EU-lainsäädännössä on velvoitettu rahoitusmarkkinatoimijat raportoimaan ja kiinnittämään huomiota sijoituskohteina olevien yhtiöiden kestävyteen. Lisäksi EU:n pääomamarkkinaunionin tavoitteena on parantaa rahoitusmarkkinoiden toimivuutta myös yhtiöitä koskevan tiedonsaannin osalta. Lainsäädännön ohella erityisesti pörssiyhtiöiden hallinnon järjestämisen kannalta käytännössä keskeinen merkitys on myös hyvää hallintotapaa koskevalla itsesääntelyllä.

Yhtiöiden kestävää hallinnointia koskevien ehdotusten soveltamisalalla on olennainen vaikutus sääntelykeinojen toimivuuden ja niistä aiheutuvan hallinnollisen taakan kannalta. Tämän vuoksi Suomi kiinnittää huomiota yhtiökentän moninaisuuteen. Ensinnäkin suomalaiset pörssiyhtiöt ja muut rahoitusmarkkinatoimijat muodostavat sinänsä hyvin monimuotoisen yritysjoukon, johon kuuluvat yritykset poikkeavat mm. kooltaan olennaisesti sekä toisistaan että erityisesti vastaavista eurooppalaisista yrityksistä. Toisaalta kyseiset toimijat muodostavat vain rajatun osan EU:ssa toimivista yrityksistä, minkä lisäksi niiden resurssit, toimintaympäristö ja muu sääntely poikkeavat olennaisesti muun muassa pk-yritysten vastaavista. Ehdotusten jatkovalmistelussa on arvioitava tarkasti ehdotusten toimivuutta ja vaikutuksia kaikkien mahdollisen sääntelyn soveltamisalaan kuuluvien yhtiöiden kannalta.

Yhtiön johdon tehtävä, johdon velvollisuuksien täytäntöönpano ja sidosryhmien osallistaminen yhtiön päätöksentekoon

Suomen näkemyksen mukaan yritysten kestävään hallinnointiin liittyviä tavoitteita tulee edistää tavalla, joka on sovitettavissa yhteen eri jäsenvaltioiden yhtiöoikeusjärjestelmien keskeisten, merkittävästi erilaisten, periaatteiden kanssa. Lisäksi on arvioitava huolellisesti, miltä osin yhtiön ja sen sidosryhmien (mm. henkilöstö, asiakkaat, julkinen valta) asema ja yhtiön toiminnan ulkoisvaikutukset (esim. ympäristövaikutukset) ovat paremmin otettavissa huomioon yritystoiminnan järjestäytymismuodosta riippumattomassa erityislainsäädännössä, jossa erilaiset kestävyystavoitteet kyetään riittävän selkeästi määrittelemään. Suomi suhtautuu kriittisesti siihen, että johdon yhtiöoikeudellinen tehtävä määriteltäisiin EU-lainsäädännössä siten, että johdon olisi päätöksenteossa otettava huomioon yhtiön sidosryhmien pitkän aikavälin etu.

Suomi pitää tärkeänä, että ehdotuksia koskevassa jatkotyössä arvioidaan ja otetaan huomioon yhtiöiden hallintojärjestelmän kannalta olennaiset seikat, jotka ovat seurausta talousjärjestelmän lähtökohdista. Markkinatalouteen perustuvissa moderneissa demokratioissa säädellään tarkoin yritystoiminnan edellytyksiä. Koska tällaisia edellytyksiä ei voida seuraamuksitta sivuuttaa, rajoittavat ne yhtiöiden voitontavoittelun muodot ja keinot tiukasti lainsäädännön sallimiin. Henkilöstöön, asiakkaisiin ja

ympäristöön liittyvät vaatimukset on säännelty esimerkiksi Suomen erityislainsäädännössä. Keskeistä näiden vaatimusten toteutumiseksi käytännössä on myös se, että lainsäätäjät on asettanut osakkeenomistajat poikkeukseksi viimesijaisiksi maksunsaantijärjestyksessä. Vasta kun yrityksen toimintaan osallistuvien kaikkien muiden sidosryhmien sekä verottajan oikeudet intressit on täytetty, voivat osakkeenomistajat saada osuutensa. Viimesijaisuus maksunsaantijärjestyksessä antaa omistajille vahvan kannustiminen käyttää hallinnoimisoikeuksiaan johdon toiminnan valvomiseksi tavalla, joka hyödyttää myös yhtiön muita sidosryhmiä.

Edellä mainittu yhtiön toimintaa koskeva erityislainsäädäntö on yleensä kansallista tai enintään EU-tasoa, joten se ei sellaisenaan sovellu toimintaan kolmansissa maissa. Tämän näkökulman huomioon ottaminen on nopeimmin ja helpoimmin toteutettavissa erityisesti raportointia ja tiedonantovelvollisuuksia sekä yhtiön harjoittamaa toimintaa koskevalla sääntelyllä.

Yhtiön toiminnan tarkoituksen ja johdon yhtiöoikeudellisten velvollisuuksien kohdistaminen yhtiön muihin sidosryhmiin johtaisi haastaviin kysymyksiin mm. siitä, minkä sidosryhmän etua ja miten johdon on edistettävä, kun sidosryhmien väliset tai saman sidosryhmän sisäiset (esim. eri maissa olevan henkilöstön) intressit ovat ristiriidassa eikä kaikkia intressejä voida toteuttaa yhtä aikaa. Johdon tehtävän muuttaminen olisi lisäksi omiaan aiheuttamaan yhtiöoikeudellisen vahingonkorvaussäännösten soveltamisen kannalta merkittäviä uusia kysymyksiä.

Suomi katsoo, että mahdollisten tulevien ehdotusten arvioimiseksi tarvitaan myös tarkempaa tietoa mahdollisista malleista, joilla yhtiön sidosryhmiä voitaisiin osallistaa yhtiön päätöksentekoon. Tiedossa ei ole yhtiöoikeudellisia järjestelmiä, joissa yhtiön sidosryhmillä olisi (henkilöstöä lukuun ottamatta) laissa säädetty oikeus osallistua yhtiön varsinaiseen päätöksentekoon. Henkilöstön osallistumisenkin osalta esitetty koskee vain henkilöstöä EU-jäsenvaltioissa. Toisaalta yritykset käyvät enenevässä määrin vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa ilman nimenomaista sääntelyä, joka voisi olla haasteellista myös kulloinkin relevanttien sidosryhmien määrittelyn osalta.

Lisäksi on huomioitava, että yhtiön johdon tehtävän määrittelyä koskeva ehdotus saattaisi toteutuessaan heikentää kannustimia tehdä oman pääoman ehtoisia sijoituksia yhtiöihin ja vahvistaa pankkirahoituksen merkitystä yhtiöiden pääomanhankinnassa. Tämä olisi ristiriidassa pääomamarkkinaunionin tavoitteiden kanssa.

Yhtiön kestävyysstrategian valmistelu ja vahvistaminen

Suomi pitää yleisellä tasolla kannatettavana, että yhtiöitä kannustetaan tuomaan kestävyyskysymysten arviointi osaksi niiden hallinnointia. Tutkimusten ja koronaviruksen osoittamien kokemusten mukaan kestävyysasiat hyvin huomioineet yhtiöt ovat pärjänneet vertailuyhtiöitä tai -indeksejä paremmin niin normaaleissa kuin poikkeavissa markkinaolosuhteissa. Mahdollinen kestävyysstrategiaa ja kestävyysriskien tunnistamista koskeva sääntely ei välttämättä toisi merkittävää lisärasitusta erityisesti pörssiyrityksille, jotka nykyisessä markkinaympäristössä käytännössä ottavat kattavasti strategioissaan huomioon yhtiön toiminnan ja tuloksen kannalta olennaiset kestävyyskysymykset. Olisi kuitenkin tärkeää, että sääntely on tarkoituksellinen ja laadukas, ja että vältetään tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Mahdollisen kestävyysstrategiaa koskevan sääntelyn osalta olisikin riittävän perusteellisen vaikutusarvioinnin ohella huomioitava yhtiöiden erilaiset valmiudet, toimialakohtaiset erot, yhtiöiden kehitysvaiheet ja muusta toimintaympäristöstä ja sääntelystä johtuvat kysymykset. Erityisesti pk-yritysten käytössä oleva osaaminen ja resurssit strategioiden laatimiseksi ja seurannan

järjestämiseksi poikkeavat olennaisesti suurempien yhtiöiden ja pörssiyritysten vastaavista resursseista. Kestävyysstrategian tulisi lisäksi aina jättää riittävä liikkumavara yhtiön johdolle, koska kaikkia yhtiön päätöksenteossa tapauskohtaisesti huomioon otettavia muuttuvia tekijöitä ei voida riittävän tarkasti tunnistaa ja kuvata etukäteen laadittavissa strategioissa.

Edellä mainittujen seikkojen arvioimiseksi ehdotusta koskevassa jatkovalmistelussa tulisi selvittää mm., minkälaisia sisältövaatimuksia strategialle asetettaisiin, kuka vastaisi strategian laatimisesta, minkälaisia kustannuksia strategien laatimisesta seuraisi, miten strategia tulisi ottaa huomioon yhtiön liiketoimintaa koskevassa päätöksenteossa (ml. seuraamukset) ja mihin yhtiöihin (esim. pörssiyritykset, pk-yritykset) strategiaa koskevia vaatimuksia sovellettaisiin.

Yhtiön johdon palkitseminen

Suomi pitää yleisellä tasolla kannatettavana, että yhtiöitä kannustetaan tuomaan kestävyyskysymysten arviointi osaksi yhtiöiden johdon palkitsemisjärjestelmiä. Mahdollisessa palkitsemissäätelyä koskevassa jatkovalmistelussa olisi kuitenkin riittävän perusteellisen vaikutusarvioinnin lisäksi huomioitava yhtiöiden erilaiset valmiudet, toimialakohtaiset erot, yhtiöiden kehitysvaiheet ja muusta toimintaympäristöstä johtuvat kysymykset. Käytännössä eri toimialoilla, kehitysvaiheessa tai muuten erilaisessa toimintaympäristössä toimivien yhtiöiden kestävyystavoitteet huomioon ottaen yhdenmukaisten, tehokkaiden ja selkeästi mitattavissa olevien suoritusperusteisen palkitsemisen kriteerien asettaminen voi olla haasteellista. Huomattavaa on myös, ettei esimerkiksi monissa pienissä suomalaisissa pörssiyrityksissä välttämättä ole toimitusjohtajan osalta lainkaan tai merkittävästi vaihtuvaa palkitsemista.

Mahdollinen johdon palkitsemista koskeva muutos ei välttämättä toisi merkittävää lisärasitusta sellaisille pörssiyrityksille, jotka huomioivat jo nyt kestävyystekijät palkitsemisessaan. Toisaalta huomattavaa on, että EU:n osakkeenomistajan oikeudet -muutosdirektiivin säännökset johdon palkitsemisesta tulivat käytännössä ensimmäistä kertaa sovellettavaksi vuoden 2020 yhtiökokouskaudella, minkä johdosta ei käytännössä ole kokemusta palkitsemissäätelyn vaikutuksesta ja toimivuudesta. Jatkovalmistelussa tulisi lisäksi huolellisesti arvioida mahdollisen uuden palkitsemista koskevan sääntelyn soveltamisala, jolla on olennainen vaikutus tämän keinon toimivuuden ja siitä aiheutuvan hallinnollisen taakan kannalta. Tältä osin huomattavaa on, että nykyinen osakeyhtiölain johdon palkitsemissäätely koskee vain pörssiyrityksiä. Käytännössä erityisesti pk-yritysten osalta johdon palkitsemista koskeva päätöksenteko ja käytännöt poikkeavat olennaisesti pörssiyrityksistä ja pk-yrityksessä kestävyyskysymysten huomioon ottaminen perustuu (pääosin) muihin tekijöihin (esim. asiakkaiden vaatimukset), kuin johdon palkitsemista koskevaan laajan osakaskunnan päätöksentekoon.

Riittävän kestävyysosaamisen huomioon ottaminen hallituksen kokoonpanossa

Suomi pitää yleisellä tasolla kannatettavana, että yhtiöitä kannustetaan huomioimaan johdon kestävyysosaamisen monimuotoisuus. Mahdollisen kestävyysosaamisen varmistamista koskevan sääntelyn jatkovalmistelussa olisi riittävän perusteellisen vaikutusarvioinnin lisäksi otettava huomioon se, että yhtiöillä voi niiden koosta, toimialasta, kehitysvaiheesta tai muusta toimintaympäristöstä johtuen olla tarve ja valmiudet erilaisen kestävyysosaamisen hankkimiselle. Suomen kannalta hallituksen kokoonpanoa koskeva mahdollinen tarkempi sääntely voisi olla haastavaa, koska yhtiökäytännössä hallitukset ovat keskimäärin muiden EU-jäsenvaltion yhtiöitä

pienempiä ja merkittävä osa liiketoimintaosaamisesta yrityksen johtoryhmätasolla. Edelleen, tarvittava osaaminen voi käytännössä olla hankittu esimerkiksi koulutuksen tai työkokemuksen perusteella. Mahdollinen sääntely ei toisaalta välttämättä toisi merkittävää lisärasitusta niille suuremmille yhtiöille, jotka jo nykyisin kiinnittävät huomiota yhtiön toiminnan kannalta olennaisten kestävyyskysymysten tunnistamiseen, mikä edellyttää riittävän kestävyysosaamisen hankkimista yhtiön johtoon. Toisaalta useat yritykset ottavat jo ilman nimenomaista sääntelyä hallitustyöskentelyssään huomioon monimuotoisuuden sekä osaamisen että yhtiön kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Lisäksi pk-yrityksillä on käytännössä suurempia yhtiöitä ja pörssiyrityksiä olennaisesti rajallisemmat resurssit yhtiön ulkopuolisen erityisen kestävyysosaamisen hankkimiseen.

Yhtiön omien osakkeiden hankkiminen

Suomi suhtautuu erittäin kriittisesti yhtiön omien osakkeiden hankkimisen (ns. ”share buybacks”) rajoittamiseen EU-tason sääntelyllä, koska tällaisella sääntelykeinolla ei käytännössä arvioida olevan merkitystä yhtiön kestävään hallintoon liittyvien tavoitteiden edistämisen kannalta. Kestävästä hallinnoinnista käydyssä keskustelussa yhtiön varojenjaon on arvioitu heikentävän yhtiön pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista, mutta keskustelussa ei ole perusteltu, miksi yhtiöstä ulospäin suuntautuvista kassavirroista juuri osakkeenomistajien sijoitukselle maksettavaa tuottoa olisi pidettävä haitallisempaa kuin esimerkiksi vieraan pääoman ehtoisen sijoittajan antamalle velkarahoitukselle maksettavaa korkoa. Toisaalta ei ole näyttöä siitä, että osakkeenomistajille tapahtuvasta varojenjaosta omien osakkeiden hankkimista olisi pidettävänä muita varojenjakotapoja, kuten osingonjakoa, haitallisempaa.

Yhtiön mahdollisuus maksaa oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin riittävää tuottoa on edellytys rahoituksen tehokkaalle markkinaehtoiselle keräämiselle. Yhtiöiden kyky kerätä tehokkaasti oman pääoman ehtoista riskirahoitusta on myös edellytys kestävä kehityksen innovaatioiden kehittämiseksi. Lisäksi on huomioitava, että toteutuessaan muutos olisi omiaan kannustamaan yhtiöitä hankkimaan tarvitsemaansa rahoitusta velkarahoituksena, mikä on omiaan lisäämään pankkirahoituksen merkitystä pääomamarkkinaunionin tavoitteiden vastaisesti. Suomi pitää tärkeänä, että yritykset kykenevät keräämään tehokkaasti oman pääoman ehtoista markkinarahoitusta ja kannattaa pääomamarkkinaunionin tavoitetta markkinaehtoisen yritysrahoituksen edistämisestä.

Pääasiallinen sisältö

Yritysvastuu

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet, joihin asianmukaisen huolellisuuden toimintamalli perustuu, hyväksyttiin yksimielisesti YK:n ihmisoikeusneuvostossa vuonna 2011. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tilastojen mukaan 24,9 miljoonaa ihmistä on pakkotyössä, 2,78 miljoonaa ihmistä kuolee vuosittain työhön liittyvissä onnettomuuksissa ja edelleen 152 miljoonaa lasta on töissä. YK:n periaatteiden mukaan valtioilla on velvollisuus suojella ja edistää ihmisoikeuksia ja yrityksillä on vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia. Yritysten vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia on olemassa itsenäisesti eikä siihen vaikuta valtioiden kyvykkyys tai halukkuus toimia. Osa yrityksistä toimiikin erittäin vastuullisesti.

Komissio arvioi parhaillaan vaihtoehtoja yritys vastuusääntelyksi hyödyntäen selvitystä asianmukaisesta huolellisuudesta. Selvitys koskee asianmukaisen huolellisuuden prosesseja, joilla käsitellään yritysten omiin toimintoihin ja arvoketjuihin liittyviä haitallisia vaikutuksia ilmastonmuutoksen, ympäristön ja ihmisoikeuksien (mukaan lukien työoikeudet) osalta.

Selvityksen mukaan yksi kolmesta suuresta yrityksestä toimii asianmukaisen huolellisuuden mukaisesti siten, että kaikki ihmisoikeudet ja ympäristövaikutukset tulevat kattavasti huomioituiksi. Tästä voidaan päätellä, että sinänsä lukuisat itsesääntelylliset standardit ja aloitteet eivät aikaansaa yrityksille riittävää kannustinta yhdenmukaistaa toimintaa hyvän yrityskäytännön perustaksi. Komission mukaan selvitys osoittaa, että sääntelytoimilla on sidosryhmien laaja tuki, myös joiltakin edelläkävijäyrityksiltä. Lisäksi komissio ilmaisee huolensa jäsenvaltioiden jo olemassa olevien tai valmisteilla olevien kansallisten sääntelyratkaisujen pirstaleisuudesta, joka voi vaarantaa sisämarkkinoiden toimivuuden ja rasittaa yritys vastuun tarkoitukseen nähden aiheettomasti yritysten mahdollisuuksia huolellisuutensa toteuttamisessa.

Valmistelussa olevat ehdotukset täydentävät muun kuin taloudellisen tiedon raportointia koskevaa direktiiviä. Raportointia koskeva sääntely kohdistuu tehtyjen toimien esittämiseen avoimesti, kun taas kestävän hallinnon aloitteet käsittävät velvoitteita toimenpiteiksi.

Sääntelyehdotus pohjautuisi olennaisille kansainvälisille vastuullisuusstandardeille, eli YK:n yrityksistä ja ihmisoikeuksia koskeville ohjaaville periaatteille sekä OECD:n toimintaohjeille monikansallisille yhtiöille ja OECD:n toimintaohjeita täydentäville asianmukaisen huolellisuuden ohjeille.

Komissio arvioi vaihtoehtoja asianmukaisen huolellisuuden sisällöstä ja sääntelyn toteuttamisesta pyytäen niistä sidosryhmien näkemyksiä:

- 1) periaatteisiin pohjautuva lähestymistapa: yleinen asianmukaisen huolellisuuden velvoite perustuisi olennaisille prosessivaatimuksille (esimerkiksi riskien tunnistaminen ja arviointi, omien toimintojen ja toimitusketjun arviointi, riskien ja vaikutusten lieventämiseen tähtäävät toimet, hälytysjärjestelmät, toimien tehokkuuden arviointi, ilmoituskanavat jne.). Prosessivaatimukset liittyisivät ihmisoikeuksia, yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin riskeihin ja negatiivisiin vaikutuksiin ja ne koskisivat kaikkia toimialoja. Tarpeen mukaan sääntelyä voidaan täydentää EU-tason ohjeistuksella;
- 2) minimiprosessien ja -määritelmien lähestymistapa: EU määritteli edellä kuvatuille prosesseille minimivaatimukset, jotka koskisivat kaikkia toimialoja. Lisäksi määriteltäisiin haitallisten vaikutusten ala, johon asianmukaisen huolellisuuden toimien tulee kohdistua. Määritelmät voisivat perustua EU- ja kansainvälisille ihmisoikeussopimuksille, mukaan lukien ILO:n työsopimukset tai muille sopimuksille. Vaatimuksia voitaisiin täydentää toimialakohtaisilla ohjeilla;
- 3) kohdan 2 ehdotusta täydennettäisiin ympäristöön liittyvillä lisävaatimuksilla. Lähestymistavan tulisi olla yhteneväinen kansainvälisen sopimusten kanssa niiltä osin, kun olennaista tai niitä on olemassa. Tätäkin vaatimusta voitaisiin täydentää toimialakohtaisilla ohjeilla;
- 4) toimialakohtainen lähestymistapa: EU sääntelisi ainoastaan olennaisten toimialojen asianmukaista huolellisuutta;
- 5) temaattinen lähestymistapa: EU sääntelisi tiettyjä teemoja, kuten pakkotyötä tai lapsityötä.

Yritysten kestävä hallinnointi

Kuulemisen kohteena olevat vaihtoehdot yhtiöoikeudelliseksi sääntelyksi perustuvat olennaisilta osin komission teettämään selvitykseen (”Study on Directors’ Duties and Sustainable Corporate Governance”), jossa tarkastelun pohjaksi on esitetty vertailutietoja eräiden EU-jäsenvaltioiden osakemarkkinoilla toimivien yhtiöiden vuosittaisesta varojenjaosta sekä tuotekehitys- ja muista investoinneista. Näiden taustatietojen perusteella on esitetty, että EU:ssa toimivat pörssiyritykset keskittyvät liiaksi osakkeenomistajien lyhyen aikavälin taloudellisen edun edistämiseen yhtiön pitkän aikavälin edun kustannuksella. Komission mukaan selvityksen tilastot osoittavat sijoittajien taholta yhtiöille tulevien lyhyen aikavälin paineiden kasvua sekä yhtiöiden toimintaan liittyvien pitkän aikavälin kestävyysriskien ja -vaikutusten puutteellista huomioon ottamista. Edelleen, komission arvion mukaan nykyiset johdon palkitsemisjärjestelmät ja hallitusten puutteellinen osaaminen vaikeuttavat kestävyystavoitteiden saavuttamista. Yhtiön sidosryhmien osallistuminen yhtiön päätöksentekoon on komission mukaan puutteellista ja johdon velvollisuutta toimia yhtiön pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisesti ei panna täytäntöön riittävän tehokkaasti.

Selvityksestä järjestetyssä ennakkokuulemisessa laaja joukko yhtiöoikeuden ja rahoitusmarkkinoiden tutkijoita, yhtiöitä ja elinkeinoelämän toimijoita on arvioinut, että komission teettämän selvityksen taustatiedot ovat puutteellisia, koska ne kattavat kaikkien kestävyystavoitteiden kannalta merkittävien EU-jäsenvaltioiden yhtiöiden sijaan vain osan EU-jäsenvaltioiden pörssiyrityksistä (varojenjako ja investointeja koskevat tiedot 15 jäsenvaltion pörssiyrityksestä, lainsäädännön tarkastelu 12 jäsenvaltiosta) ja perustuvat huomattavilta osin EU:n ulkopuolisten UK-yritysten tietoihin. Lisäksi palautteessa kiinnitettiin huomiota siihen, että varojenjaon ja investointien osalta selvityksessä on vertailtu toiminnan tunnuslukuja, jotka perustuvat varojenjaon bruttomääriin eikä nettomääriin (ts. ei ole otettu huomioon saman aikavälin uutta ulkoista rahoitusta), mikä johtaa kokonaisuutena arvioiden huomattavasti erilaiseen lopputulokseen. Ennakkokuulemisen palautteessa kiinnitettiin huomiota myös siihen, ettei selvityksen yhtiökohtaisten investointien vertailussa ole eritelty tai vertailtu kestävyystavoitteiden kannalta merkittävästi toisistaan poikkeavilla toimialoilla toimivia yrityksiä (esim. fossiilisen energian tuotantoon ja hyödyntämiseen perustuvat toimialat vs. uusiutuvan energian toimialoilla toimivat yritykset) tuotekehitys- ja muiden investointien osalta, minkä lisäksi näiden investointien määrä on aliarvioitu.

Ennakkokuulemisen palautteen mukaan komission teettämän selvityksen kysymyksenasettelu on puutteellinen, sillä kestävä kehityksen osalta ei yleensä ole kyse valinnasta yhtiön pitkän tai lyhyen aikavälin tavoitteiden välillä, vaan niiden harjoittaman liiketoiminnan ulkoisvaikutuksista tai hallinnon sisäisestä kehityksestä. Selvitystä koskevan kommenttikierroksen palautteessa on mainittu, että komission teettämässä selvityksessä on otettu huomioon vain alustavia säännösehdotuksia tukeva tieteellinen tutkimus, minkä lisäksi ehdotusten vaikutukset mm. osake- ja pääomamarkkinoiden ja kansantalouden osalta on arvioitu puutteellisesti.

Komission kuulemisen kysymykset koskevat erityisesti seuraavia yritysten kestävään hallinnointiin liittyviä seikkoja ja mahdollisten ehdotusten vaikutusten arviointia:

- 1) Yhtiön johdon tehtävän osalta komissio kerää palautetta ehdotukseen, jonka mukaan johdon yhtiöoikeudellinen tehtävä tulisi EU-lainsäädännössä määritellä siten, että johdon olisi päätöksenteossaan otettava huomioon yhtiön sidosryhmien pitkän aikavälin etu.

- 2) Johdon velvollisuuksien täytäntöönpanon osalta kuulemisella selvitetään erityisesti, pitäisikö yhtiön ulkoisilla sidosryhmillä olla käytössä nykyistä laajemmat oikeussuojakeinot esimerkiksi yhtiöoikeudellisen vahingonkovanuksen vaatimiseksi.
- 3) Yhtiön kestävyysstrategioiden osalta komissio kerää palautetta siihen, tulisiko EU-tasolla säätää kestävyysriskien, -vaikutusten ja mahdollisuuksien huomioon ottamisesta yhtiöiden strategioissa (ml. yhtiötason päätöksenteko ja valvonta).
- 4) Kuulemisella selvitetään, tulisiko ja miten yhtiön ulkoisia sidosryhmiä osallistaa yhtiön päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon; kuulemisasiakirjoissa ei ole henkilöstön osallistumista koskevien menettelyjen ohella esitetty vaihtoehtoisia malleja sidosryhmien osallistamiseksi.
- 5) Yhtiön johdon palkitsemisen osalta kuulemisella kerätään palautetta ehdotuksiin, joiden perusteella johdon palkitsemisjärjestelmissä olisi rajoitettava pitkän aikavälin palkitsemisen osakepalkkioiden realisointia tai osakepalkkioiden enimmäismäärää sekä otettava johdon suoritusperusteisessa, muuttuvassa, palkitsemisessa huomioon kestävyystavoitteiden saavuttaminen.
- 6) Kestävyys-osaamisen osalta kuulemisessa kerätään palautetta vaihtoehtoisiiin keinoihin, joilla voitaisiin varmistaa riittävä kestävyysosaaminen yhtiöiden hallituksissa.
- 7) Yhtiön omien osakkeiden hankkimista ("share buybacks") osalta kuulemisessa selvitetään, tulisiko yhtiön pitkän aikavälin kestävyystavoitteiden edistämiseksi rajoittaa yhtiön omien osakkeiden hankkimista EU-tason sääntelyllä.

Kuulemisasiakirjoihin ei sisälly säännösehdotuksia tai perusteluja, joiden perusteella niiden toimivuutta ja mahdollisia vaikutuksia olisi mahdollista arvioida tarkemmin

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komissio ei ole antanut vielä säädösehdotuksia. Mahdollisten tulevien ehdotusten oikeusperustan asianmukaisuus ja riittävyys on syytä arvioida aikanaan ehdotuksen sisällön perusteella.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin JURI-valiokunta käsittelee parhaillaan

- 1) valiokunnan **omaa lainsäädäntöaloitetta yritysvastuusta** ("corporate due diligence and corporate accountability" - 2020/2129(INL)). Ehdotuksen raporttoijana Lara Wolters/S&D, varjo-raporttoijat Axel Voss/EPP, Pascal Durand/Renew Europe, Gilles Lebreton/ID, Heidi Hautala/Greens/EFA, Jorge Buxade Villalba/ECR ja Manon Aubry/QUE/NGL
- 2) valiokunnan **mietintöä yritysten kestävästä hallinnoinnista** ("sustainable corporate governance" – 2020/2013/(INI)). Ehdotuksen raporttoijana Pascal Durand/Renew Europe, varjo-raporttoijat Emil Radev/EPP, Lara Wolters/S&D, Gilles Lebreton/ID, Marie Toussaint/Greens/EFA, Raffaele Stancacelli/ECR ja Manon Aubry/QUE/NGL

Lisäksi ENVI-valiokunnassa käsitellään **valiokunnan omaa lainsäädäntöaloitetta asianmukaisesta huolellisuudesta globaalien metsäkadon torjumisessa** ("an EU legal framework to halt and reverse EU-driven global deforestation" – 2020/2006(INL)). Ehdotuksen raporttoijana Delara Burkhardt/S&D, varjoraporttoijat Hildegard Bentele/EPP, Nicolae Ștefănuță/Renew Europe, Joëlle Mélin/ID, Marie Toussaint/Greens/EFA, Anna Zalewska/ECR ja Anna Zalewska/GUE/NGL.

Kansallinen valmistelu

Oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja valtiovarainministeriö järjestivät 24.11.2020 sidosryhmien kuulemisen, johon kutsuttiin Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Yrittäjät, Finanssiala, Suomen Tilintarkastajat, Asianajajaliitto, Verohallinto, professori Jukka Mähönen, professori Seppo Villa, SAK, STTK, Akava, Finanssivalvonta, Arvopaperimarkkinayhdistys, Suomen Osakesäästäjät, Valtion eläkerahasto, valtioneuvoston kanslia/omistajaohjausosasto, ympäristöministeriö, Työeläkevakuuttajat TELA, Keva, WWF Suomi, Pellervo, Nasdaq Helsinki, Directors Institute Finland, Keskuskauppakamari, FIBS, Fingo, Finnwatch, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Suomen luonnonsuojeluliitto, Kuluttajaliitto ja Pörssisäätiö. Kuulemiseen osallistuneilta pyydettiin kirjallisia kommentteja E-kirjeluonnokseen 26.11.2020 mennessä.

E-kirjeluonnosta käsiteltiin 23.-26.11.2020 ympäristö-, työoikeus-, kilpailukyky- sekä rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet -jaostojen kirjallisessa menettelyssä.

Eduskuntakäsittely

Eduskuntaa informoidaan asiasta joulukuussa 2020 E-kirjeellä.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asia kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Yritysvastuu

Toistaiseksi ei ole olemassa sitovaa kansallista yritysvastuusäätelyä. Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi kesäkuussa 2020 oikeudellisen selvityksen yritysvastuulaista. Selvitys kartoittaa, millainen yritysille lainsäädännössä asetettava asianmukaisen huolellisuuden velvoite voisi olla Suomessa. Selvityksessä avataan yritysvastuulain mahdollisia säätelyvaihtoehtoja, soveltamisalaa sekä valvontaa ja sanktioita. Kansallinen valmistelu jatkuu selvitystyön pohjalta.

Yritysvastuuraportointia koskeva säätely astui voimaan 29.12.2016. Raportointivelvoite koskee suuria, yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä, eli listayhtiöitä, luottolaitoksia ja vakuutusyhtiöitä, joiden henkilömäärä ylittää tilikauden aikana keskimäärin 500 henkeä. Lisäksi yhtiön liikevaihdon tulee olla yli 40 miljoonaa euroa tai taseen 20 miljoonaa euroa.

Lainsäädäntö pohjautuu EU:n direktiiviin, ja se velvoittaa edellä mainitut yhtiöt raportoimaan omista toimintalinjoistaan, jotka koskevat ympäristöä, työntekijöitä ja sosiaalisia asioita, ihmisoikeuksia sekä korruption ja lahjonnan torjuntaa. Yhtiöiden tulee myös antaa lyhyt kuvaus omasta liiketoimintamallistaan sekä kertoa toimintalinjoihinsa liittyvistä riskeistä ja niiden hallinnasta. Komissio uudistaa raportointisäätelyn osana Green Deal -ohjelmaa. Valtaosa komission vastuullisuusraportointia koskevan säätelyn kuulemiseen vastanneista piti yritysten raportoinnin ongelmoina vertailtavuuden puutetta sekä raportoidun tiedon luotettavuutta ja merkityksellisyyttä.

Konfliktimineraalien osalta on astumassa voimaan asianmukaista huolellisuutta koskevaa sääntelyä. Hallitus antoi 29.10.2020 esityksen laiksi konfliktimineraalien ja niiden malmien markkinoille saattamisesta. EU-sääntelyyn pohjautuvan esityksen mukaan tinaa, tantaalia, volframia tai kultaa konfliktialueilta EU:n alueelle yli tiettyjen kilomäärien tuovien yritysten tulee perustaa hallintojärjestelmä, yksilöidä ja arvioida riskit toimitusketjussa, toteuttaa riskeihin vastaava strategia, auditoida konfliktimineraaleihin liittyvät prosessit sekä raportoida julkisesti edellä mainituista asioista. Tukes valvoo konfliktimineraalien maahantuontiin liittyviä velvollisuuksia Suomessa. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021.

Valtiovarainministeriössä on parhaillaan valmisteilla hallituksen esitys, jolla tehtäisiin kansallisiin lakeihin kestävästä rahoitusta koskevien EU-asetusten vaatimat muutokset. Yksi asetus on niin kutsuttu taksonomia-asetus, jossa määritetään ympäristön kannalta kestäviä taloudellisia toimintoja. Taksonomia-asetuksella on yhteys yritysten huolellisuusvelvoitteeseen, koska ollakseen ympäristön kannalta kestävä taloudellinen toiminto ei saisi aiheuttaa ympäristötavoitteille merkittävää haittaa ja taloudellisen toiminnon tulee täyttää sosiaaliset vähimmäissuojatoimet, jotka perustuvat pitkälti edellä mainittuihin YK:n, ILO:n ja OECD:n standardeihin.

Osakeyhtiölaki

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin (OYL 1:5 §). Lain esitöiden mukaan (HE 109/2005 vp., s. 38-39) säännös ei tarkoita velvollisuutta tuottaa mahdollisimman suurta määrää voitonjakokelpoisia varoja lyhyellä aikavälillä, vaan voiton tuottamista tarkastellaan pidemmällä tähtäyksellä. Voiton tuottaminen pitkällä tähtäyksellä ja osakkeen arvon kasvattaminen edellyttävät usein yhteiskunnallisesti hyväksyttävien menettelytapojen noudattamista sellaisissakin tilanteissa, joissa lainsäädäntö ei siihen pakota. Lain mukaan yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua (OYL 1:8 §). Yhtiön voitontuottamistarkoituksen ja johdon tehtävää koskevan sääntelyn perusteena on se, että yhtiön osakkeenomistajat ovat lakiin perustuvassa maksunsaantijärjestyksessä ns. viimesijaisia edunsaajia, jotka voivat saada yhtiöstä suorituksia, vasta kuin mm. yhtiön toimintaan sovellettavasta erityislainsäädännöstä johtuvat velvollisuudet yhtiön muita sidosryhmiä kohtaan on täytetty. Mainittu voitontuottamistarkoitus ja osakkaiden viimesijaiseen asemaan perustuvat kontrolloikeudet muodostavat keskeisen osan osakeyhtiölakiin ja yhtiöiden hyvään hallintotapaan perustuvaa yhtiöiden hallinnointijärjestelmää.

Vuosina 2019-2020 laadittiin osana valtioneuvoston kanslian tutkimustoimintaa selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:39). Selvityksen perusteella nykyisestä osakeyhtiölain mukaisesta sääntelystä poikkeaviin vaihtoehtoihin (mm. sidosryhmäkeskeisiin) malleihin liittyy toistaiseksi sellaisia epäselviä ja avoimia kysymyksiä, joiden johdosta osakeyhtiölain yhtiön toiminnan tarkoitusta koskevan säännöksen muuttamista ei ole ehdotettu.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset tulevat arvioitaviksi komission annettua ehdotuksensa. Toistaiseksi ei ole käytössä riittävän tarkkoja ehdotuksia taloudellisten vaikutusten

arvioimiseksi. Yritysten kestävä hallinnointia koskevilla yhtiöoikeudellisilla ehdotuksilla voi olla toteutuessaan merkittäviä ja erisuuntaisia vaikutuksia kotimaisen ja EU:n yritystoiminnan ja rahoitusmarkkinoiden sekä EU:sta tulevien yhtiöiden kansainvälisten rahoitusmahdollisuuksien ja kilpailukyvyn kannalta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Aiemman EU:n kestävä rahoituksen toimintasuunnitelman osalta (E 26/2018) Suomi on tukenut tavoitetta kehittää kokonaisvaltaista EU-tason tulokulmaa kestävä rahoitukseen. Yritysten pitkäjänteisen toiminnan on arvioitu olevan yrityssektorin kokonaisuuden kannalta kannatettavaa. Toisaalta on pidetty tärkeänä sitä, etteivät EU-toimet rajoita yritystoiminnan harjoittamista erilaisilla riskiprofiileilla, rahoitusrakenteilla ja elinkaariodotuksilla, kunhan yritystoimintaa harjoitetaan hyväksytyjen kestävä kehityksen tavoitteiden ja sääntelyn mukaisesti.

Oikeuspääosaston komissaari Didier Reynders on osallistunut aktiivisesti aihetta koskeviin keskusteluihin ja esittänyt, että vuonna 2021 on tarkoitus antaa kaksiosainen lainsäädäntöaloite asianmukaisesta huolellisuudesta (=due diligence, yritys vastuulainsäädäntö) ja johdon vastuista (=directors' duties) ja ehdotusten valmistelu on tarkoitus koordinoita yritysten ”ei-taloudellista raportointia” (non-financial reporting) koskevan uudistuksen kanssa. Komissaari Reyndersin mainitseman ei-taloudellisen raportoinnin lisäksi yritysten kestävä hallinnointia koskevilla ehdotuksilla on kiinteä yhteys EU:n kestävä rahoituksen toimiin.

E-kirjeen jatkovalmistelussa on oltu yhteydessä muihin pohjoismaihin alustavien kantojen selvittämiseksi. Pohjoismaisesta yhtiöoikeudesta poiketen manner-Eurooppalaisten jäsenvaltioiden yhtiöoikeudessa tunnetaan ns. ”yleisen edun periaate”, jonka perusteella voidaan tapauskohtaisesti sivuuttaa yhtiölainsäädäntö ja toimintaa koskeva erityislainsäädäntö, ja jonka soveltamisessa on historiallisesti otettu huomioon myös jäsenvaltioiden kansallisia kauppapoliittisia tavoitteita. Tällaiset yhtiöoikeuden keskeisiin periaatteisiin liittyvät merkittävät eroavaisuudet vaikuttanevat jäsenvaltioiden tuleviin kantoihin ja neuvottelutavoitteisiin asiassa.

Asiakirjat

Komission asiakirja: ”Consultation Document - Proposal for an Initiative on Sustainable Corporate Governance”

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Markus Tervonen, oikeusministeriö, 02951 50558
 Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö, 02951 50074
 Jesse Collin, valtiovarainministeriö, 02955 30295
 Linda Piirto, työ- ja elinkeinoministeriö, 02950 47028

EUTORI-tunnus

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
